

บทที่ 4

บริบทและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยได้ศึกษาบริบทและศักยภาพทางการเกษตรของกลุ่มและได้คัดเลือกตามศักยภาพพบว่า มีกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจในประเด็นการต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวน 2 อำเภอ 2 ตำบล 2 กลุ่มเกษตรกร มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.1 รายชื่อกลุ่มเกษตรกรที่สนใจประเด็นการต่อยอดภาคการเกษตรของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	กลุ่มเกษตรกร
1	สันป่าตอง	อบต.บ้านกลาง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันกอเกิด
2	แม่ออน	อบต.แม่ทา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาออร์แกนิก

ที่มา: จากการวิจัย

โดยข้อมูลพื้นฐานซึ่งประกอบไป บริบทชุมชนและบริบทกลุ่มและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ทั้ง 2 ตำบล จำนวน 2 กลุ่มเกษตรกร มีรายละเอียดของศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร ดังต่อไปนี้

4.1 บริบทชุมชน

1) บริบทชุมชนตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกลางอยู่ห่างจากอำเภอสันป่าตอง ไปทางทิศใต้ ประมาณ 12 กิโลเมตร มีจำนวนเนื้อที่ทั้งหมด 10.45 ตารางกิโลเมตร หรือ 6,531.25 ไร่ ภูมิประเทศของตำบลบ้านกลาง โดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร มีอาณาเขตทิศเหนือ ติดกับ ตำบลยี่หว้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ ติดกับ ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันออก ติดกับ ตำบลแม่ก้า อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศตะวันตก ติดกับ ตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนหมู่บ้านในเขตมีทั้งหมด 5

หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปวงสนุก (บางส่วน) หมู่ที่ 5 บ้านท่ากาน หมู่ที่ 7 บ้านสันห่าว หมู่ที่ 8 บ้านใหม่สามหลัง และหมู่ที่ 10 บ้านสันกอเกิด มีประชากรทั้งสิ้น 3,930 คน แยกเป็นชาย 1,840 คน หญิง 2,090 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 376 คน ต่อตารางกิโลเมตรประชากรส่วนใหญ่ มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกร พืชสวนที่ปลูกเป็นส่วนมาก ได้แก่ ลำไย นอกจากนี้จะมีการเพาะปลูกพืชผักสวนครัว เช่น กระเทียม และถั่วเหลือง เป็นต้น ส่วนอาชีพรอง คือ การรับจ้าง และทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในตำบล กลุ่มอาชีพที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นในตำบลบ้านกลาง ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสตรีสหกรณ์บ้านสันกอเกิด หมู่ที่ 10 ตำบลบ้านกลาง เป็นประเภทร้านค้าชุมชน จัดจำหน่ายสินค้าราคาถูก และสินค้าที่ได้จากการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของกลุ่มแม่บ้าน เช่น ข้าวแต่น ข้าวเกรียบสมุนไพร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเกษตรทำนา กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้ง เป็นต้น ชุมชนเข้มแข็งมีการรวมกลุ่มของชุมชน 3 หมู่บ้าน และจัดทำโรงน้ำดื่มเพื่อชุมชน จำนวน 2 แห่ง

2) บริบทชุมชนตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน

ตำบลแม่ทา เป็นตำบลที่ตั้งอยู่ในเขตการปกครองของกิ่งอำเภอแม่ออน พื้นที่ตำบลแม่ทามีเนื้อที่จำนวน 72,680 ไร่ คิดเป็น 116 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ดินที่ใช้ประโยชน์ของประชาชน ร้อยละ 17.46 และเป็นพื้นที่ป่า ร้อยละ 82.54 พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขา พื้นดินร่วนปนทรายเหมาะสำหรับเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร เช่น ปลูกข้าวโพด ทำสวนลำไย มะม่วง เลี้ยงวัว อุตสาหกรรมในครอบครัวซึ่งแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร และมีอาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลทาเหนือ กิ่ง อ.แม่ออน และ ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ ทิศใต้ ติดต่อกับ ต.ทาปลาดุก อ.แม่ทา จ.ลำพูน ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ต.วอแก้ว อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ต.ห้วยยาบ อ.บ้านธิ จ.ลำพูน มีจำนวนหมู่บ้านทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านท่าม่อน หมู่ 2 บ้านท่าข้าม หมู่ 3 บ้านค้อกลาง หมู่ 4 บ้านห้วยทราย หมู่ 5 บ้านป่าน้อย หมู่ 6 บ้านดอนชัย หมู่ 7 บ้านใหม่ดอนชัย มีประชากรทั้งสิ้น 4,660 คน แยกเป็นชาย 2,352 คน หญิง 2,308 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 40.01 คน/ตารางกิโลเมตร และมี 1,346 ครัวเรือนด้านสาธารณูปโภคจำนวนครัวเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ในเขต อบต. 100 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่

4.2 บริบทกลุ่มเกษตรกร

1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาออร์แกนิก

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาออร์แกนิกเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรเยาวชนรุ่นใหม่ ในการทำการตลาดพืชผักในรูปแบบใหม่ที่ต่อยอดจากฐานพ่อรุ่นแม่ มีสมาชิกทั้งหมด 21 ครัวเรือน 120 คน การเพาะปลูกจะเป็นรูปแบบเกษตรผสมผสาน สมาชิกทุก

คนจะปลูกผักและผลไม้ระบบอินทรีย์และการทำงานเกษตรยั่งยืน จนได้รับการยกย่องจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ “วิถีพอเพียง” นอกจากนี้ผลผลิตผักและผลไม้ของกลุ่มจะขายในตราสินค้าแม่ทาสอร์แกนิก ซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบในมาตรฐานของแม่ทา แหล่งที่ส่งขาย ได้แก่ (1) ตลาดท้องถิ่น (2) ตลาดในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ (2.1) JJ market ในวันเสาร์ (2.2) ตลาดช่วงเกษตรอินทรีย์ ในวันจันทร์ อังคาร และพฤหัสบดี (2.3) ตลาดหนองหอย ในวันอังคารและอาทิตย์ และ (2.4) ตลาดสันป่าข่อย ในวันจันทร์ (3) ตลาดขายส่งอื่น ได้แก่ (3.1) Lemon farm ในกรุงเทพฯ (3.2) Top supermarket central festival (3.3) Thai freeze day และ (3.4) Greennet

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันกอเกิด

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันกอเกิด มีสมาชิกทั้งหมด 67 คน สินค้าในกลุ่ม คือ ข้าวแต่น้ำสมุนไพร กล้วยฉาบ ลำไยอบแห้ง และข้าวเกรียบผักต่าง ๆ สินค้าจะขายในตราสินค้า ต้นเกิดสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความตั้งใจจริงในการทำงาน และมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าต่าง ๆ แหล่งขายสินค้า ได้แก่ (1) โรงแรม (2) ตลาดทั่วไป และ (3) ผู้ซื้อรายใหญ่ที่จังหวัดสุราษธานี โดยหลัก ๆ จะขายให้แก่โรงแรมถึงร้อยละ 70 ลูกค้าส่วนมากที่ซื้อจะเป็นลูกค้าประจำ เพราะมั่นใจในตัวสินค้า เนื่องจากก่อนการสั่งซื้อลูกค้าจะเข้ามาตรวจสอบคุณภาพของสินค้าก่อน และทางกลุ่มได้มีการขอใบรับรองมาตรฐานเรียบร้อยแล้ว และมีเอกสารการรับรองความสะอาด ปลอดภัย จากสาธารณสุข

4.3 บริบทศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

การวิจัยได้ศึกษาทั้งบริบทและศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 2 ตำบล 2 กลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพในการพัฒนา เมื่อเปรียบเทียบกับประชคมอาเซียน โดยใช้การวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis หาจุดแข็ง โอกาส จุดอ่อน และอุปสรรค มีรายละเอียด ดังนี้

1) ศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาสอร์แกนิก

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่ กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และปราชญ์ชุมชนด้านการเกษตรยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านผลิตแก่ผู้ที่สนใจได้ มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร ตลาดของสินค้ามีความหลากหลาย มีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่ม สินค้าเกษตรของกลุ่มมีคุณภาพในการผลิต โดยจะมีการคัดเกรด (เกรด A จะนำส่งขาย) สินค้าเกษตรมีความต้องการใน

ระดับประเทศ สินค้ามีมาตรฐาน 3 ระดับ เครือข่ายเกษตรกรแม่ทา องค์กรมมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล โดยจะมีการตรวจมาตรฐานทุกๆ 2 เดือน โดยเกษตรกรสมาชิกในกลุ่ม และจุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่ กลุ่มยังไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรได้ตามเป้าของผู้บริโภค

2) ศักยภาพของกลุ่มกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่ มีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตสินค้า การตลาด การประชาสัมพันธ์ และการจัดการบัญชี และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจได้ มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ในเรื่องต่างๆ แก่กลุ่มเกษตรกร กลุ่มมี webpage และ facebook ในการประชาสัมพันธ์ และขายสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรของกลุ่มมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเสมอ ความสวยงามของสินค้า บรรจุภัณฑ์ และคุณภาพก่อนส่งสินค้า ถ้าไม่สมบูรณ์ทางกลุ่มจะเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่ทันที สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่ สินค้ามีมาตรฐาน มีใบรับรองมาตรฐาน และมีเอกสารการรับรองความสะอาด ปลอดภัย จากสาธารณสุข โดยชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านต้นกอเกิด (brand ต้นเกิด) ตลาดสินค้ามีความหลากหลายและรองรับสินค้าเกษตรของกลุ่ม และจุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่ มีคู่แข่งทางการตลาดมาก โดยเฉพาะที่จังหวัดลำปางซึ่งมีผู้ผลิตจำนวนมาก สินค้ามีข้อจำกัดในความหลากหลายของตัวสินค้าให้เข้ากับแต่ละกลุ่มลูกค้า